

Vernieuwend *euregionaal* Verbinden: aanbevelingen voor de verkiezingsprogramma's Provinciale Staten 2023-2027

De Provinciale Statenverkiezingen staan weer voor de deur, maart 2023. De partijprogramma's worden geschreven en de stichting Geen Grens, die zich inzet voor het intensiveren van contacten en samenwerkingsverbanden in de Euregio, roept u daarbij op aandacht te besteden aan grensoverschrijdende activiteiten in de Euregio.

Uitgaande van het door *alle* Limburgse partijen onderschreven collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden 2019-2023', evalueren wij in dit schrijven allereerst de voorgenomen beleidsvoornemens inzake de euregionale samenwerking. Tevens formuleren wij een aantal nieuwe voorstellen voor 'vernieuwend *euregionaal* verbinden 2023-2027'. Gezien onze doelstellingen richten wij ons vooral op die onderwerpen die van belang zijn voor het versterken van de sociaal-culturele cohesie met de beide buurlanden. Het gaat dan om:

1. grensoverschrijdende bestuurlijk structuren
2. grensoverschrijdend werken, wonen en studeren
3. grensoverschrijdend ontmoeten van burgers en hun organisaties
4. grensoverschrijdend openbaar vervoer
5. grensoverschrijdend onderwijs, sport en cultuur
6. grensoverschrijdende aspecten van milieu en natuur

Thema 1: grensoverschrijdende bestuurlijke structuren

Voornemens in het collegeprogramma 2019-2023

- "Limburg neemt actief deel aan de Euregio's en in de Europese Unie. Door onze bijzondere ligging in de Euregio's is Limburg zeer gebaat bij een goede relatie en samenwerking met de buurlanden België en Duitsland.'"

Evaluatie van collegeprogramma

Geen Grens constateert dat de samenwerking in de bilaterale en tweetalige Nederlands-Duitse euregio inmiddels veel efficiënter en effectiever verloopt. De samenwerking in de trilaterale en drietalige euregio Maas-Rijn is daarentegen een meer gecompliceerde en daarom ook lastiger te realiseren doelstelling. Zo verloopt de samenwerking met Nordrhein Westfalen bijvoorbeeld beter dan de samenwerking met Wallonië en Vlaanderen. Er zijn natuurlijk ook projecten die wel trilateraal succesvol zijn, zoals EMR Lingua, Drielandenpark en de Euregio Literatuurprijs voor Scholieren.

Voorstellen voor uw partijprogramma 2023-2027

- a. Er wordt onderzocht in hoeverre de bilaterale samenwerking tussen de beide provincies Limburg (inclusief de gemeenten) kan worden vormgegeven. Denk hierbij aan themadagen over onderwijs, cultuur, milieu en arbeidsmarkt.*
- b. Er wordt gestreefd naar een jaarlijkse ontmoeting tussen de parlementariërs van de onderscheiden regio's. Het Limburgs Parlement neemt daartoe het initiatief.*

Thema 2: grensoverschrijdend werken, wonen en studeren

Voornemens in het collegeprogramma 2019-2023

- *“Wij hebben zicht op de knelpunten bij grensoverschrijdend ondernemen, werken en leren. Daarbij hebben wij ook aandacht voor de grensoverschrijdende arbeidsmarkt en toeleiding daar naar toe (onderwijs). En waar mogelijk dragen wij bij aan oplossingen. Wij ondersteunen daartoe het Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility (ITEM) en de door Provincie Limburg erkende grensinfopunten.”*

Evaluatie van collegeprogramma

Stichting Geen Grens beoordeelt de grensinfopunten voor de burgers als een successtory. Wat het 'zicht op de knelpunten' betreft, ligt dit anders. Allereerst is er behoefte aan een kort en bondig overzicht van de knelpunten van grenswerkers en hun werkgevers; een overzicht dat ter beschikking gesteld kan worden aan de Limburgse politieke partijen. Met deze informatie kunnen de Limburgse politieke partijen hun Tweede Kamerleden activeren teneinde de problemen van grenswerkers aldaar te laten agenderen. Dit omdat wij constateren, dat de zgn. grenseffectrapportages zelden door het kabinet worden aangeleverd dan wel gevraagd door de leden van de Tweede Kamer.

Voorstellen voor uw partijprogramma 2023-2027

- a. Blijf de succesvolle grensinfopunten ondersteunen.*
- b. Laat ITEM inzake nieuwe sociale en fiscale wetgeving vroegtijdig een grenseffectrapportage uitvoeren. Laat ITEM ook halfjaarlijks een kort en beknopt overzicht aanleveren van de knelpunten en mogelijke oplossingen, waarmee de grenswerkers en hun werkgevers geconfronteerd worden.*

Thema 3: grensoverschrijdend ontmoeten van burgers en hun organisaties

Voornemens in het collegeprogramma 2019-2023

- *“Wij continueren onze bijdrage aan het programma ‘Working on Europe’ en streven naar een Euregionaal ontmoetingscentrum om grensoverschrijdend leven, leren en werken te stimuleren. Een trefpunt dat ook de samenwerking in de Europese Unie en het belang van het Verdrag van Maastricht aan bijvoorbeeld scholieren, inwoners en toeristen op een speelse manier vertelt en het debat over Europa en de Europese unie springlevend houdt. Daarbij benutten wij ook de kansen die de intense samenwerking van het verenigingsleven aan beide kanten van de grens biedt.”*

Evaluatie van collegeprogramma

Stichting Geen Grens constateert dat een Euregionaal ontmoetingscentrum niet van de grond is gekomen. Het programma ‘Working on Europe’ is vooral gericht op de werking van Europese Unie en bestemd voor hoger opgeleiden. Er is daarnaast geen provinciale subsidielij, die de samenwerking van burgers en hun organisaties ondersteunt.

Voorstellen voor uw partijprogramma 2023-2027

Het is zinvol om via Burgerkracht Limburg, het Limburgse Huis van de Kunsten en het Huis van de Sport verenigingen, scholen en stichtingen in staat te stellen om voor grensoverschrijdende activiteiten subsidies te verwerven.

Thema 4: grensoverschrijdend openbaar vervoer

Voornemens in het collegeprogramma 2019-2023

- “Wij zijn concessieverlener voor het regionaal vervoer. Arriva is concessiehouder voor het regionale trein- en busvervoer voor de periode 2016 – 2031. Daarbij zetten wij in op een goed systeem voor (eu)regionale ticketing en hebben aandacht voor de ontbrekende schakels in de busverbindingen met het buitenland zoals tussen Roermond en Mönchengladbach.”;
- “In het kader van TEN-T is onderzoek gedaan naar de vereenvoudiging van tarifiering, reisinformatie en ticketingsystemen. In het vervolg worden stappen gezet die bijdragen aan lopende initiatieven zoals de ‘Drielandentrein Luik-Maastricht-Aken.’”

Evaluatie van collegeprogramma

Gezien het feit dat Arriva een dochter van de Deutsche Bundesbahn is, is er voortgang geboekt wat betreft de OV-verbindingen met Duitsland: Eindhoven-Venlo-Duitsland, de Drielandentrein met Aachen en zit er schot in de verbinding Eindhoven-Aachen. Dat geldt ook voor de busverbindingen van Sittard-Geleen en Roermond met Nordrhein-Westfalen. Een successtory is de buslijn Maastricht- Aachen.

Daarentegen zijn de verbindingen met België volstrekt onvoldoende. Er is nauwelijks voortgang geboekt in de treinverbinding met Luik, het tramproject Hasselt-Maastricht is mislukt, de idee om Sittard-Geleen en Stein via een trambus met Maasmechelen, Genk en Hasselt te verbinden wordt niet opgepakt en de treinverbindingen Antwerpen-Mol-Hamont-Achel-Weert loopt dood op de grens. Het euregionaal treinticket kent niemand.

Voorstellen voor uw partijprogramma 2023-2027

- a. *Er dient in 2025 elke 30 minuten een betrouwbare moderne Arriva-drielandentrein te rijden tussen Luik-Maastricht-Heerlen en Aachen. Deze trein sluit goed aan op de Nederlandse, Duitse en Belgische IC-treinen.*
- b. *In 2025 dient de eerste trein Hamont-Achel-Weert te rijden.*
- c. *In samenwerking met de Vlaamse LIJN rijdt er in 2024 een trambus Maastricht-Hasselt en een trambus tussen Sittard-Geleen- Stein en Maasmechelen-Genk-Hasselt.*

Thema 5: grensoverschrijdend onderwijs, sport en cultuur

Voornemens in het collegeprogramma 2019-2023

- “Wij zoeken de verbinding met cultuur en sport in de Euregio om te komen tot een gezamenlijk aanbod dat elkaar aanvult en versterkt. Gemeenschappelijke initiatieven zoals grensoverschrijdende evenementen en de Euregionale museumkaart zullen wij ondersteunen.”;
- “Wij stimuleren structurele maatregelen voor het versterken van ‘euregionale vaardigheden’ (onder andere buurtalen en euregionale stages) en ‘21st century skills’ (zoals ondernemende en digitale vaardigheden) bij Limburgse kinderen.”;

- "Wij willen jongeren meer bewust maken en deelgenoot maken van de Limburgse omgeving en het Limburgse verleden. Bijvoorbeeld door het stimuleren van streektaal, onderwijs vanuit de Canon van Limburg en bezoeken aan bijzondere plekken uit het Limburgse verleden. Bijvoorbeeld in het kader van 75 jaar bevrijding of 'Working on Europe'.....".

Evaluatie van collegeprogramma

a. Cultuur

De euregionale museumkaart¹ geldt voor 28 musea in de regio Aken en het oostelijk Belgisch-Nederlands grensgebied. De musea in Ostbelgië, Kerkrade en Heerlen doen mee. De musea in Maastricht, Sittard-Geleen, Margraten-Eijsden, Echt-Susteren, Valkenburg, Roermond, Thorn, Weert enz. nog niet. Ook de euregionale culturele agenda van de MAHHL-steden is nog steeds niet operationeel. Waarschijnlijk lukt het niet om op drielandenniveau dit soort faciliteiten te ontwikkelen.

Succesvoller is de zgn. Very Contemporary: het netwerk van instellingen voor hedendaagse kunst van de Euregio Maas-Rijn. Verder er het Nederlands-Vlaams het project de grensverleggers, dat wordt uitgevoerd door De Buren in Brussel. Met name in de Euregio-Maas-Noord zijn er een aantal succesvolle grensoverschrijdende bilaterale culturele activiteiten. Ook is er de provinciale regeling projectsubsidie grensoverschrijdende culturele samenwerking. Welke effecten deze subsidie heeft zijn niet bekend.

b. Euregionale vaardigheden

Er was een provinciale subsidie buurtalen en bestond een ambassadeur buurtalen. Ook bestaat er een Expertgroep Euregionaal Onderwijs. Er is geen plan van aanpak c.q. inventarisatie van de stand van zaken buurtalen in het Limburgse onderwijs. Zeer recent hielden de burgemeester van de 5 grote Limburgse gemeenten een pleidooi voor de internationalisering van het hoger onderwijs². Het is bedenkelijk dat zij nauwelijks aandacht hebben voor euregionalisering van het basis- en voortgezet onderwijs.

c. Sport en muziek

"Wij willen jongeren meer bewust maken en deelgenoot maken van de Limburgse omgeving". De Limburgse omgeving bestaat uit Duitsland en België. Er worden in het collegeprogramma 3 topsporters genoemd waarop Limburg trots moet zijn: Lieke Martens, Tom Dumoulin en Max Verstappen. Tom en Max woonden in Belgisch Limburg. Het zijn grensbewoners en internationale topsporters. Als sport en muziek verbreedert, is het stimuleren van euregionale sportwedstrijden en euregionale muzikale concoursen op zijn plaats.

Voorstellen voor uw partijprogramma 2023-2027

- a. Er dient een provinciaal programma c.q. subsidielij (buurtaalfunctionaris) euregionalisering Limburgs onderwijs te komen Dit in samenwerking met EMR Lingua en de lerarenopleiding Fontys en de onderwijskoepels (LVO, SVOPL, SOML, OGVO).*
- b. Het vak Duits dient in elke Limburgse brugklas gedoceerd te worden.*
- c. Elke Limburgse school onderhoudt structurele contacten met een Duitse en/of Belgische school. De mogelijkheden om aan de andere kant van de grens te studeren c.q. naar school te gaan worden actief gepromoot.*

¹ <https://naarhetmuseum.eu>

² Opinie: Een stop op buitenlandse studenten is een bedenkelijke vorm van nationalisme (volkskrant.nl)

- d. Het Limburgse Huis van de Kunsten en het Huis van de Sport stimuleren verenigingen, scholen en stichtingen om grensoverschrijdend samen te werken.*

Thema 6: grensoverschrijdende aspecten van milieu en natuur

Dichtbij en mentaal toch vaak ver weg. Effecten van luchtvervuiling, geluid of een overstroming zullen zich niets van een landsgrens aantrekken. Zo hebben we ook gemeenschappelijke natuurgebieden waarin grensoverschrijdende fiets- en wandelpaden burgers met elkaar verbinden.

Het wordt normaal geacht dat we de burens aan de andere kant van de grens inlichten over grote projecten - projecten waar een Milieu Effect Rapportage (MER) voor geldt - die gevolgen kunnen hebben voor de leefomgeving. Zo werd door de opstellers van de MER voor het realiseren van een biomassacentrale direct grenzend aan de grens ingeschat dat de gevolgen voor het buurland nihil zouden zijn en dat daarom het buurland niet geïnformeerd hoefde te worden. Geheel onterecht want met de vigerende windrichting zou voornamelijk het buurland opgezadeld worden met de gevolgen van het verstoken van verontreinigd hout (geïmpregneerd en geleverd houtafval, afkomstig uit milieuparken uit de hele euregio). Dit voorbeeld staat niet op zich, maar illustreert dat overleg tussen grensburens noodzaak is om vervelende situaties achteraf te voorkomen.

In een aantal gevallen is de grens een grensrivier of ontspringt de rivier in Duitsland, België en Frankrijk. Dat geldt ook voor de gemeenschappelijke natuurgebieden. Het is van belang om de natuurgebieden met elkaar te verbinden. Grensoverschrijdende fiets- en wandelpaden verbinden burgers met elkaar. Grenzen zijn vaak onzichtbaar. Hier en daar vindt men een grensmaal. Het zichtbaar maken van de grens op cultuurhistorische en ecologisch verantwoorde wijze door middel van groene zones zou duidelijk maken dat de grens ons scheidt en verbindt.

Voorstellen voor uw partijprogramma 2023-2027

- a. Neem in uw programma op dat er altijd overleg plaats vindt over ruimtelijke ordeningsprojecten aangaande milieu en natuur.*
- b. Faciliteer heemkundeverenigingen en natuur- en milieuorganisaties om samen met Belgische en Duitse organisaties en verenigingen te werken aan grensoverschrijdende projecten.*

Stichting Geen Grens
Sphinxlunet 115.
6121 JK Maastricht
00 31 6 2287 1951